

Глушко О.С.

студентка;

Трифонова О.Д.

*кандидат економічних наук, доцент,
Дніпропетровський національний університет
імені Олеся Гончара*

РОЛЬ ОФШОРНИХ ЗОН У СВІТОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

Сучасний етап розвитку світової економіки та світового бізнесу диктує нові умови здійснення бізнес-операцій і руху фінансових потоків. Одним з напрямків розвитку міжнародного бізнесу та обслуговування фінансових потоків є офшорна діяльність.

Офшорний бізнес – це офіційно дозволена діяльність іноземних фізичних і юридичних осіб на території країни реєстрації офшору фізичних і юридичних осіб зарубіжних країн, що характеризується пільговим реєстраційним, податковим та адміністративним режимом [5].

У деяких джерелах вказується, що «офшори» – це компанії міжнародного права, що діють в безпільгових зонах. Згідно з визначенням ООН, «офшором є будь-який банк, що знаходиться в будь-якій частині світу, який приймає депозити або управляє рахунком, деномінованим в іноземну валюту на користь фізичної або юридичної особи, зареєстрованої в юрисдикції, відмінній від місця знаходження банку» [2].

ОЕСР разом з Міжнародною групою з протидії відмиванню брудних грошей (ФАТФ – від англ. FATF), МВФ, ООН, ЄС та іншими міжнародними організаціями з початку XXI ст. активно вивчають діяльність офшорних фінансових центрів як інституційної форми офшорного бізнесу. Вони визначають роль офшорної діяльності в глобальній економіці так:

- це потужний перерозподільний механізм у сфері міжнародного руху фінансового капіталу, оскільки офшорний капітал істотно впливає на всі країни світу за рахунок «глобального зв'язку» між фінансовими ринками всіх країн;

- офшорний капітал впливає на рівень корпоративного оподаткування в розвинених країнах; збільшує дохід ТНК і, отже, стимулює процес реінвестування і циклічного руху офшорного капіталу при розширенні мережі філій ТНК; забезпечує високий рівень життя в країнах, які встановили офшорну юрисдикцію; стимулює розвиток ринку фінансових послуг;

- при перерозподілі офшорного капіталу відбувається його примноження, яке зумовлює зростання його фінансових оборотів, що призводить до занепокоєння світової спільноти з приводу його стабільності, легальності та приналежності [1].

Отже, світовий офшорний бізнес грає дедалі більшу роль в русі як позичкових, так і підприємницьких інвестицій, в обслуговуванні зовнішньоекономічних зв'язків між усіма країнами світу. В системі світових господарських зв'язків вільні економічні зони постають в основному як

фактор прискореного економічного зростання за рахунок активізації міжнародного обороту, мобілізації інвестицій, обміну технологіями та інформацією.

В першу чергу варто відзначити, що офшорні центри впливають на міжнародні «фінансові канали», тобто на шлях переміщення капіталу, і змінюють їх напрямок. Офшорні зони виступають як своєрідні світові центри підвищеної концентрації капіталу.

Крім того, важливою роллю офшорних центрів є мінімізація втрат при переміщенні капіталу, оскільки в більшості таких зон не стягуються податки. Відсутність необхідності надання інформації про фінансові операції, легка процедура реєстрації фірм дозволяють швидко перевести капітали в будь-яку країну. Тож, офшори сприяють прискоренню світових фінансових потоків.

Офшорні зони мають велике значення і для власне офшорних країн. Більшість офшорних зон – це території з цілим набором несприятливих чинників, що заважають їх нормальному розвитку, зокрема: віддаленість, погані природні умови, відсутність власної промисловості або її слабкий розвиток, відсутність мінеральних ресурсів, нечисленність населення й інші.

Встановлення пільгових умов для іноземних компаній дозволяє залучити іноземний капітал, що дає поштовх не тільки економічному розвитку, а й зростанню чисельності населення і притоку кваліфікованих кадрів. У деяких країнах офшорний бізнес приносить до 50% доходів і забезпечує робочими місцями велику частину населення [3].

Отже, до позитивних факторів діяльності офшорних зон відносяться:

- + численні процедури проведення міжнародних і транскордонних фінансових операцій з капіталами, включаючи процедури отримання лістингу цінних паперів на міжнародні фондові біржі;

- + захист власності від недружніх поглинань;
- + спрощення процедур продажу активів або зміни власника;
- + використання режиму гарантій іноземним інвесторам та ін.

По суті, використання офшорної юрисдикції означає:

- 1) використання переваг іншої юрисдикції для включення в глобальну систему міжнародних інвестицій (доступу до світових фінансових ринків);
- 2) забезпечення збереження активів та стабільності діяльності (управління ризиками);
- 3) поліпшення управління бізнесом;
- 4) розвиток окремих сегментів бізнесу;
- 5) отримання вигод від податкових, адміністративних та інших пільг;
- 6) збереження особистих і корпоративних таємниць [4].

У даний час офшорна діяльність часто передбачає здійснення операцій інвестиційного та емісійного характеру. Акції і облігації, випущені в офшорних міжнародних фінансових центрах, стають «універсальними міжнародними активами», які охоче допускаються на фінансові ринки світу.

Однак, оцінка фінансових потоків показує, що через офшорні зони щорічно перекачується близько 1,57 трлн дол., приріст капіталу в офшорних зонах і центрах становить близько 270 млрд дол., а загальний обсяг всіх

накопичених фінансових ресурсів становить близько 18 трлн дол. Загалом, цей показник більше, ніж бюджет США, який у 2014 р. становив близько 14,5 трлн дол. Зазначений розмір офшорного капіталу є приблизним [6].

За розрахунками співробітників Монетарного управління Гонконгу, виробленим на основі статистичних даних Банку міжнародних розрахунків (БМР), обсяг депозитів в офшорних центрах станом на грудень 2013 р. становив 16,7 трлн. дол. США [1]. Причому в цю оцінку не були включені акції, боргові цінні папери, внески до статутного фонду, нерухомість.

Таким чином, основним негативним ефектом використання офшорних схем компаніями-резидентами на національному рівні є відтік капіталу. До того ж відбуваються наступні зміни у вітчизняних економіках:

- скорочення державного бюджету за рахунок зниження податкових надходжень;
- структурні деформації в економіці;
- скорочення внутрішніх інвестицій;
- посилення державної залежності від іноземних позик;
- порушення стійкості фінансового ринку країни.

Все це негативно позначається на конкурентоспроможності держави на світовому ринку і в сукупності призводить до подальшого ослаблення національної економіки.

Слід зазначити, що з точки зору сталого розвитку світової економіки в цілому, інтересів населення планети офшорна діяльність в чистому вигляді не є продуктивною, не збільшує реальне багатство і прямим чином не сприяє соціально-економічному прогресу. Також очевидно, що ведення бізнесу через офшорні центри найчастіше переслідує і злочинні цілі (ухилення від сплати податків, легалізація доходів, отриманих злочинним шляхом, і ін.).

У той же час проведення операцій через офшори є цілком законною практикою. Велика частина міжнародних корпорацій використовує офшорні дочірні структури, при цьому будучи сумлінними платниками податків в країнах свого походження.

Утім офшорні юрисдикції сьогодні стали важливим компонентом процесу «відмивання грошей». Відмивання грошей через офшорні банківські притулки, трасти і корпорації конвертує злочинний прибуток в легальні долари. Мільйони наркодоларів і доходів від іншої незаконної діяльності відмиваються через офшорні організації, а потім переводяться через трасти, фіктивних осіб і так далі для придбання нерухомості та законного бізнесу [6].

Таким чином, існують діаметрально протилежні думки щодо ролі офшорів в соціально-економічному розвитку суспільства.

Отже, нове осмислення значення офшорних юрисдикцій необхідно не тільки заради запобігання протиправних операцій та боротьби з податковою оптимізацією, але і для розуміння їх статусу як міжнародних фінансових центрів.

Список використаних джерел:

1. James S. Henry. The price of offshore revisited / Tax Justice Network [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.taxjustice.net/cms/upload/pdf/Price_of_Offshore_Revisited_120722.pdf.
2. Вороніна А. М. Місце і роль офшорного бізнесу в сучасній світовій економіці: дис. ... канд. екон. наук / А. М. Вороніна. – М., 2008. – С. 52-54.
3. Офшори в глобальній економіці: світовий досвід і російські реалії / Документ Центру ситуаційного аналізу РАН (науковий керівник академік Є. Примаков) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kommersant.ru/doc/1962493>.
4. Удовик Е. Л. Офшорна економіка в світовій практиці [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://international-relations-tourism.karazin.ua/resources/d91194ae07a0101c54cc2f6f382326e3.pdf>.
5. Хейфец Б. Офшорні юрисдикції в глобальній і національній економіці [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bookree.org/reader?file=671908 &pg=4>.
6. Ярошевич В., Сарган А. Офшорний сегмент світової економіки: еволюція і тенденції розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbrb.by/bv/cont.asp?id=9675>.

Грицишин А.Т.

аспірант,

Львівський національний університет імені Івана Франка

ДІЯЛЬНІСТЬ ЦЕНТРАЛЬНИХ БАНКІВ КРАЇН БАЛТІЇ У СФЕРІ УПРАВЛІННЯ МІЖНАРОДНИМИ РЕЗЕРВАМИ

Значне зростання обсягів міжнародних резервів в останні роки поставило завдання перед центральними банками країн щодо співпраці в сфері компетентного управління міжнародними резервами. Таке управління повинне враховувати особливості політики валютного курсу країни, шукати ефективний компроміс між ризиком та прибутковістю, а також уникати ринкових коливань.

Велика увага приділяється чіткості розподілу ролей та прозорості у здійсненні операцій з міжнародними резервами. Також враховується попередній негативний досвід з управління міжнародними резервами та пов'язані з ним зовнішні ринкові і операційні ризики.

Розглянемо детальніше діяльність центральних банків країн Балтії у сфері управління міжнародними резервами.

Міжнародні резерви центрального Банку Естонії (Eesti Pank) дозволяють йому залишатися незалежним від уряду та гарантувати достатність коштів для покриття будь-яких можливих фінансових збитків. У більш широкому плані, резерви допомагають забезпечити довіру до грошової системи євросони та підтримувати стабільність естонської економіки і фінансової системи [2].

Усі центральні банки країн зони євро мають власні міжнародні резерви, які Євросистема при необхідності може використовувати для врегулювання